

Любі друзі! Багато народів захоплюються героїзмом і мужністю українського народу. Тож, ми вже зараз повинні працювати для відбудови, щоб і надалі прославляти нашу неймовірну Батьківщину.

Знання - це наша сила!

Коли лунає сирена-направляйтесь в укриття! Бережіть себе!

Шановні учні! Нагадую, що на виконанні вами завдання чекає моя електронна пошта: kvasha.n.v@gmail.com або Вайбер чи Телеграм за номером: [093-74-98-200](tel:093-74-98-200), але не пізніше 20:00

Урок № 1

Дата: 07.09.2023

Тема: Специфіка культурологічного знання

Мета: охарактеризувати специфіку культурологічного знання; розвивати аналітичне мислення, професійні навички, пам'ять, мислення; виховувати інтерес до спеціальності.

Хід уроку:

Термін "культурологія" запропонував у 1909 р. німецький філософ і фізик В. Освальд. Вчений не лише показав різницю між культурологією і соціологією, а й використав термін "культурологія" для опису специфічних явищ, якими є культура як феномен суто людської діяльності. В. Освальд фактично визначив місце культурології в системі інших наук.

В культурології можна виділити декілька напрямів дослідження. Насамперед - це традиційна історична культурологічна школа, її головне завдання - дати конкретні знання про той чи інший тип культури. Предмет історії культури охоплює світову, національну або регіональну культури чи певну культурно-історичну епоху, наприклад Середньовіччя, Відродження тощо. Ця школа намагається не стільки пояснити, скільки виявити та описати факти, події і досягнення культури, виділяючи в ній найвидатніші пам'ятки, імена авторів і творців. До історичної культурології тісно примикає лінгвістична культурологія, яка вивчає культуру через призму мови і літератури.

Другий напрям - це філософія культури. Вона є загальною теорією культури, тому її завдання полягає в осмисленні і поясненні культури через її найзагальніші й найістотніші риси. Філософія культури досліджує сутність культури, її відмінності від природи, співвідношення з цивілізацією й іншими явищами. Предметом її вивчення є структура, функції та роль культури в житті людини і суспільства. Філософія культури спрямована на виявлення провідних тенденції в еволюції культури, на розкриття причин її розквіту і кризових явищ тощо.

Третім напрямом є соціологія культури. Вона досліджує функціонування культури або в цілому, або наявні в ній субкультури - масову та елітарну, міську та сільську, жіночу та молодіжну тощо. Її цікавлять зрушення і зміни, що відбуваються в культурі, їхня динаміка, реакція на ці зміни тих чи інших верств суспільства та суспільних інституцій.

До соціології культури тісно примикає психологія культури, у якій останнім часом проглядається тенденція виділитися в самостійну наукову дисципліну. Вона вивчає особистісне ставлення до культури, своєрідність духовного насичення людини в рамках певного культурного простору. На основі соціально-психологічних досліджень психологія культури виділяє культурно-історичні типи особистості, характерні для даного соціуму.

Отже, культурологія - це наука, що формується на стику соціального і гуманітарного знання про людину й суспільство, вивчає культуру як цілісність, як специфічну функцію і

модель людського буття. Культурологія є емпіричною наукою, що аналізує конкретно-історичні явища культури та виявляє універсальні закономірності зародження, функціонування та зміни культурних феноменів.

Урок № 4

Дата: 07.09.2023

Тема: Специфіка культурологічного знання

Мета: охарактеризувати специфіку культурологічного знання; розвивати аналітичне мислення, професійні навички, пам'ять, мислення; виховувати інтерес до спеціальності.

Хід уроку:

Важливість культурології як навчальної дисципліни полягає також у тому, що поряд з науковими проблемами, які становлять основу її предмету, акцентується увага на загальнокультурному розвитку особистості, потребі в самоосвіті, на формуванні уявлень про особливості професійної діяльності та її соціальних і екологічних наслідках. Але найголовніше - це донесення сутності культуротвірного змісту обраного фаху, що реалізується через формування моральних, соціальних, естетичних орієнтирів, необхідних для досягнення особистого успіху та діяльності в інтересах суспільства.

Культурологія, займаючи важливе місце у блоку соціогуманітарних дисциплін, дає знання про навколишній світ та механізми його функціонування через систему ціннісних орієнтацій, сприяє самоідентифікації особистості та визначенню нею свого місця в суспільстві. Вивчення власної культури та інших культурних феноменів сприяє усвідомленню цінності людського буття та плюралізму культурних вимірів, з порівняльного аналізу яких формується стійка орієнтація на міжкультурне спілкування.

Культура - це не просто одна із специфічних сфер життя суспільства. Вона являє собою людський спосіб буття, що визначає увесь спектр практичної і духовної діяльності людства, його ставлення до навколишнього світу і визначення свого місця і ролі в ньому. Зрозуміти сутність культури можна лише через призму продуктивної діяльності людини, суспільства, всього людства: створюючи матеріальні потреби свого існування, людина, спочатку й не усвідомлюючи цього, а потім цілком свідомо розкривала свій духовний світ, тобто здібності та вміння, знання і світогляд, соціальні почуття й національний характер тощо.

Кожна людина оволодіває тими культурними цінностями, які були створені її попередниками. Проте не завжди всі ці цінності доступні або цікаві для кожної конкретної людини. Скажімо, не кожен може побачити в оригіналі картину Леонардо да Вінчі "Джоконда", яка знаходиться в Парижі у Луврі, або почути "живе" виконавче мистецтво видатних майстрів сучасності через недоступність придбання квитків на їхні виступи. Так само можна говорити про переваги одних культурних цінностей щодо інших. Наприклад, хтось віддає перевагу класичній музиці, а хтось - сучасній естраді, рок-музиці і т.п., хоч сучасна висококультурна людина має розуміти суть і життєве значення кожної культурної цінності.

Кожна людина робить свій внесок у культуру суспільства, оскільки результати її трудової діяльності мають культурне значення. Саме діяльний підхід до визначення культури як цілісного соціального явища дозволяє включити в сферу культури всі види людської діяльності: матеріальну і духовну. Цей підхід дає змогу сформулювати сутність феномену культури у найбільш узагальненому визначенні. Отже, культура - це сукупність матеріальних і духовних цінностей, створена внаслідок цілеспрямованої діяльності людства

протягом його історії, а також вземовідносини, що склалися в процесі споживання, відтворення цих цінностей та їх розподілу і обміну. Таке спеціалізоване, академічне визначення культури не виключає можливості трактувати її в ширшому значенні, коли під культурою розуміємо "культурні риси" людини - розум і почуття, мову і спілкування, естетичні смаки та норми поведінки тощо.

Особливість культури саме в тому й полягає, що деякі її елементи і феномени існують як ідеї (ідеальні утворення), які поділяють усі члени даної етнокультурної спільності. Ідеї чи образи можуть опредметнюватися в словах, сказаннях, в епосі чи здобутках художньої літератури тощо. Саме поняття "є" чи "існувати" у застосуванні до культури означає не тільки матеріально-предметне буття, а й ідеальне, образне функціонування. Культура припускає наявність особливої суб'єктивної реальності, найпростішим прикладом якої є особливе світовідчуття чи менталітет. Тому, розглядаючи питання співвідношення поняття культури з історичною дійсністю, треба пам'ятати, що соціальна реальність людини має два виміри - предметно-речовий та ідеально-образний.

Проблема структуризації культури в сучасній науці остаточно ще не розв'язана. Більш сталою в культурології є концепція розподілу культури на матеріальну й духовну, однак ряд учених окремо виділяють художньо-естетичну і політичну сфери діяльності людей.

Суспільство виробляє різноманітні форми і способи передачі культурних цінностей - вихованням, навчанням, освітою, мовою, традиціями і звичаями, найкращі зразки яких наслідуються або копіюються. Такі способи називаються традиційними формами ретрансляції культури. У ході історії відбувається не лише оволодіння набутим досвідом, а й подальший розвиток і вдосконалення культури, коли створюються нові цінності, змінюються традиційні форми передачі і засвоєння культури. Особливо це помітно в перехідні періоди історії людства, коли новаторські методи створення нових соціокультурних цінностей супроводяться не тільки нехтуванням, а й запереченням культурних надбань минулих періодів.

Найбільш узагальнено в науці виділяють рівні культури за спеціалізованими аспектами її функціонування: професійним (висока, або елітарна, культура), утилітарним (масова, або низька, культура) і непрофесійним (народна, або побутова, культура). Якщо елітарна й особливо побутова культури мають пряму спрямованість щодо збереження духовності і оперують для цього традиційними засобами, то масова культура спирається переважно на новаторські можливості сучасної цивілізації.

Питання для самоперевірки:

1. Хто і коли запропонував термін «культурологія»?
2. Що вивчає культурологія?
3. Що означає поняття «українська культурологія»?
4. Які ви знаєте методи культурології?
5. Що означає поняття «культура»?

Домашнє завдання: законспектувати матеріал з теми та дати письмово відповіді на питання для самоперевірки.

Рекомендована література: Чорний І. В. Культурологія. – К., 2017; Чорненький Я.Я. Культурологія. Теорія. Практика. Самостійна робота. Навчальний посібник. - Київ: Центр навчальної літератури, 2017.

*Шановні учні! Нагадую, що на виконанні вами завдання чекає моя електронна пошта:
kvasha.n.v@gmail.com або Вайбер чи Телеграм за номером: 093-74-98-200, **але не**
пізніше 20:00*